

Dokumentacja w pracy socjalnej

23 maja 2022 r.

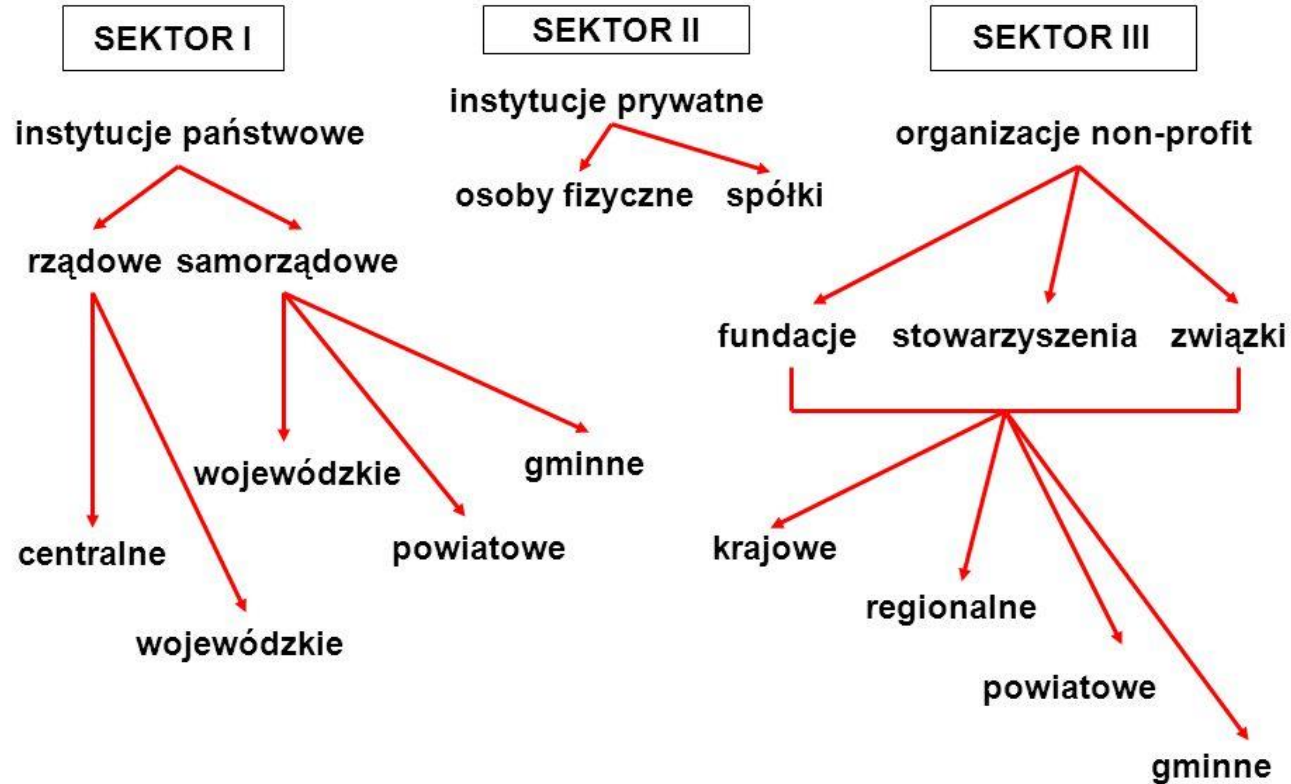
Organizator: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie

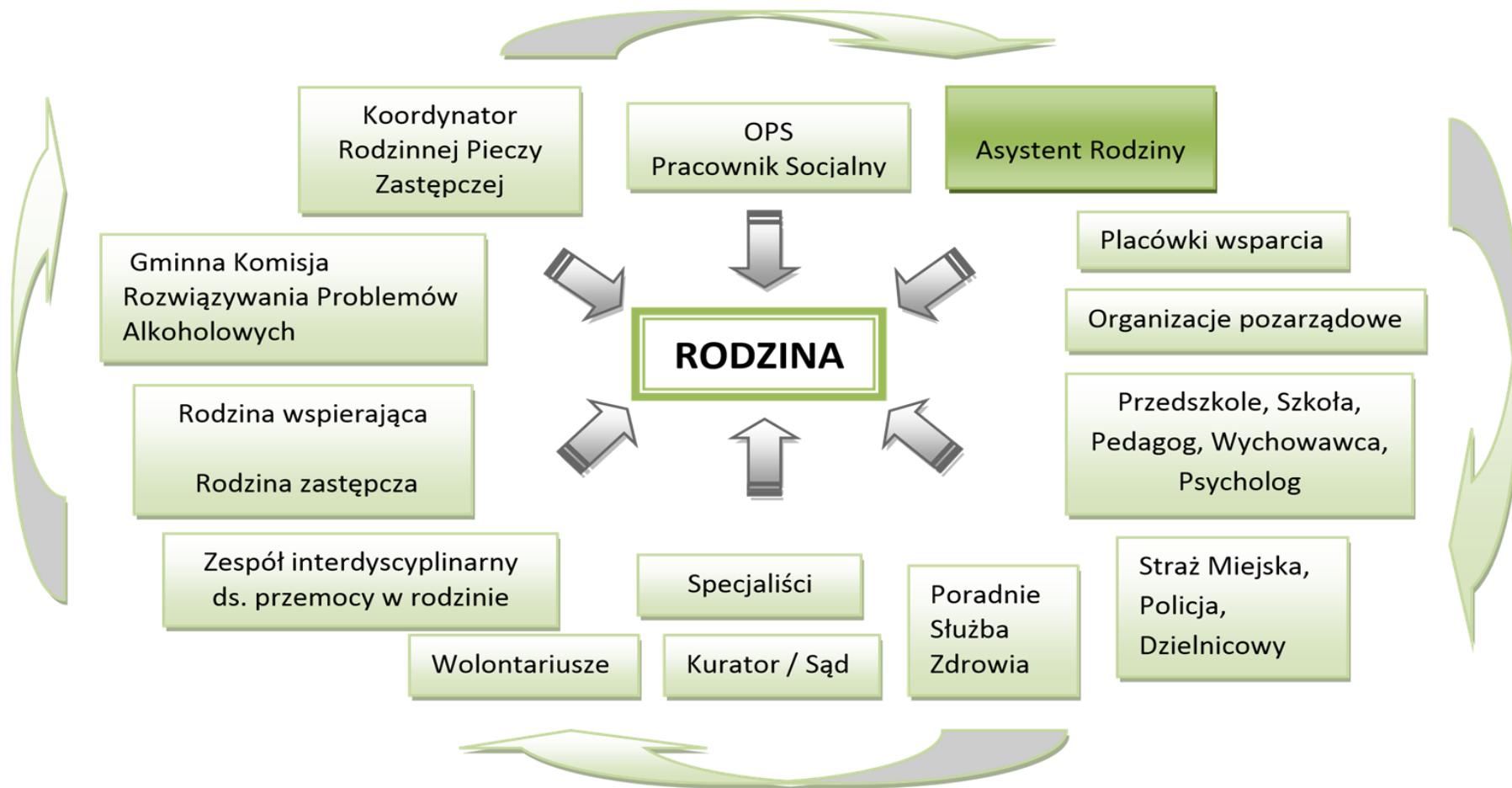

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

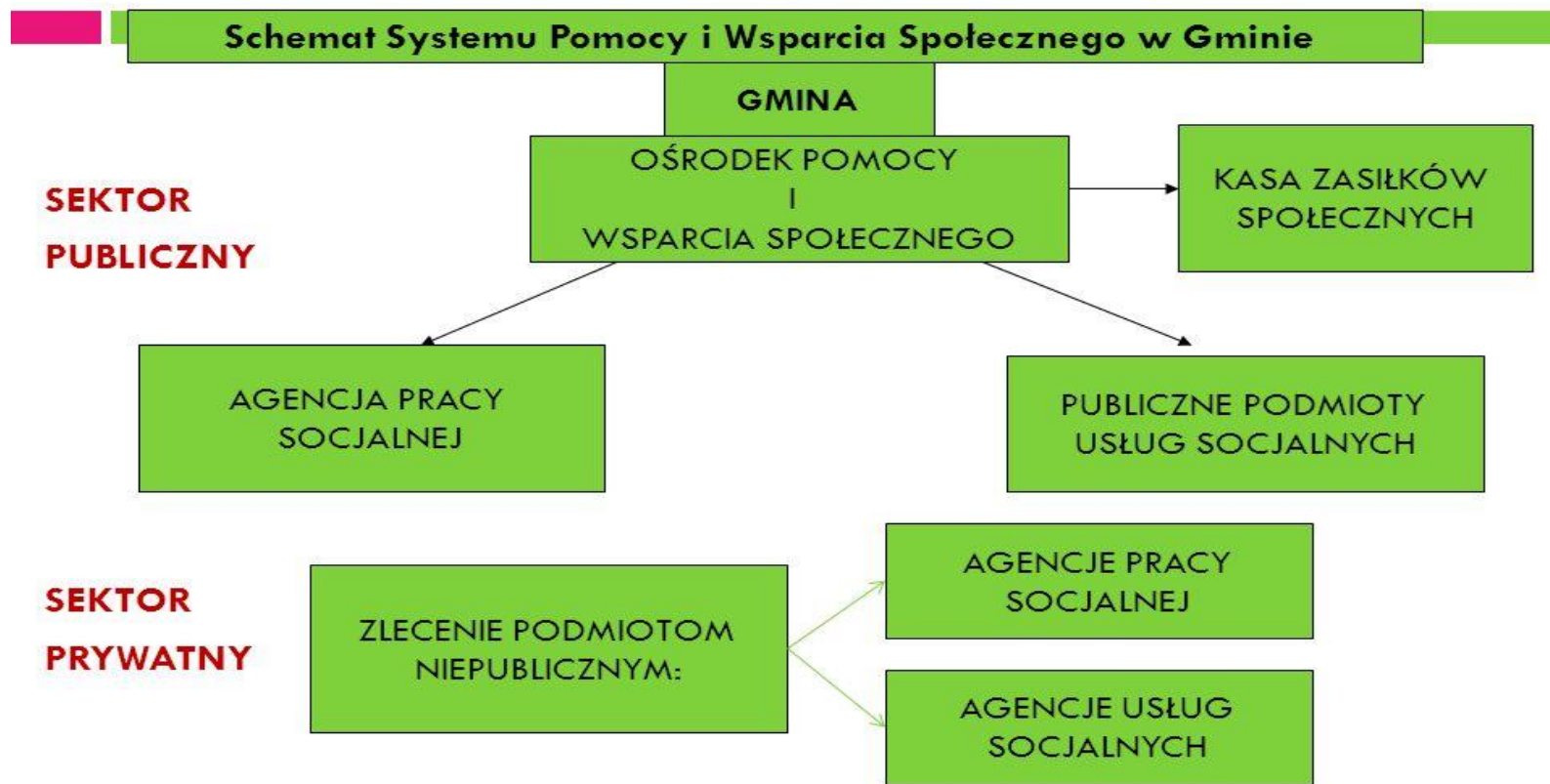

Struktura organizacji pomocy społecznej

Określenie modelu gminnego systemu pomocy społecznej

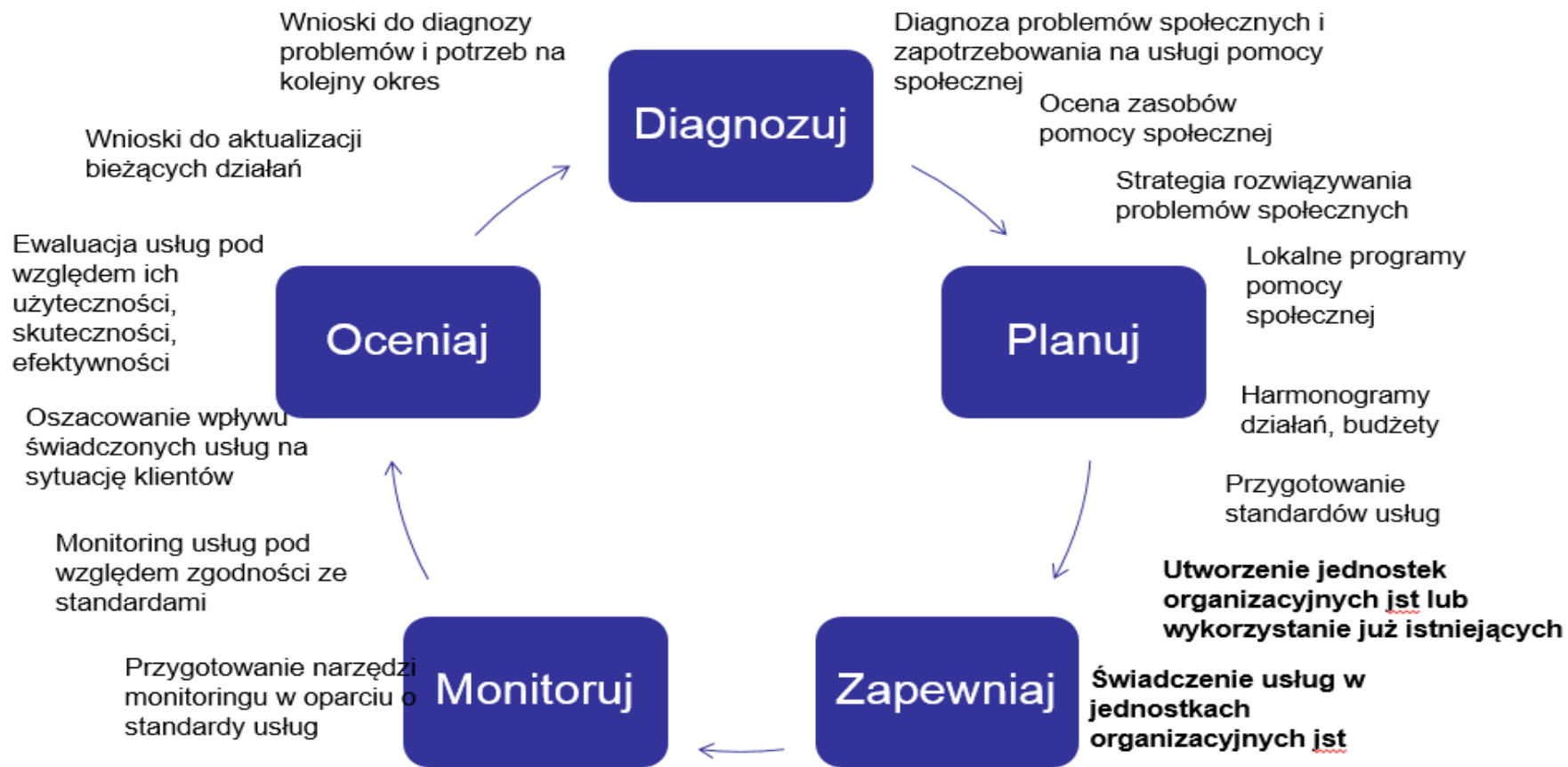

Czy praca socjalna wymaga dokumentowania?

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Jak rozumieć pracę socjalną?

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Praca socjalna

Pracownik socjalny realizuje tę szczególną usługę pomocową, jaką jest praca socjalna, z wykorzystaniem właściwych jej metod,

KLUCZOWE ELEMENTY PRACY SOCJALNEJ Z OSOBĄ LUB RODZINĄ

Praca socjalna to proces rozumiany jako **zespół metodycznych czynności** podejmowanych w określonym celu.

Nawiązanie i budowa relacji z osobą lub rodziną jest podstawą całego procesu pomagania i katalizatorem zmian

Celem pracy socjalnej jest **zmiana**, która powoduje poprawę (lub przynajmniej nie pogarszanie) sytuacji/ funkcjonowania osoby lub rodziny

Praca socjalna jest też pracą twórczą. Wymaga ona bowiem umiejętności reagowania na sytuacje nieprzewidziane, nie ujęte w metodologii i podręcznikach, a stawiające przed pracownikiem socjalnym zadanie szybkiego i sprawnego podejmowania decyzji.

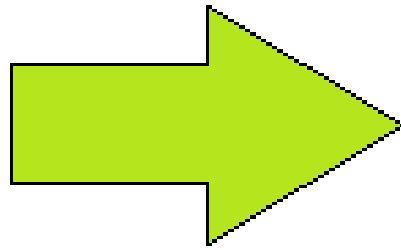
Istota pracy socjalnej sprowadza się zresztą - jak to zostało wyżej wskazane - do rozwiązywania problemów, a zatem poprawne jej wykonywanie wydaje się niemożliwe bez pierwiastka twórczego. Twórczość w pracy socjalnej wiąże się także ze wzbogacaniem jej podstaw teoretycznych, a więc z umiejętnością przenoszenia doświadczenia praktycznego na poziom systematycznej refleksji.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

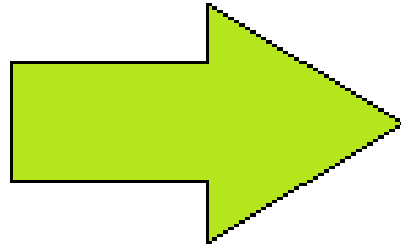

UPRAWNIENIA

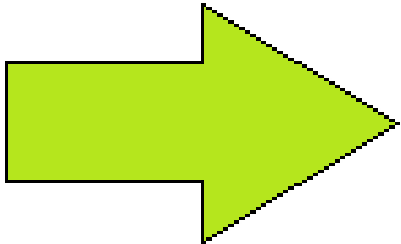
Uprawnienia wynikają z przepisów prawa, zarówno publicznego (np. systemów zabezpieczenia społecznego), jak i cywilnego (np. kodeks rodzinny i opiekuńczy).

ZASOBY

Zasoby mogą dotyczyć różnych obszarów funkcjonowania osoby/ rodziny (zasoby własne), jak i środowiska zewnętrznego. Można wyróżnić zasoby materialne i niematerialne.

MOŻLIWOŚCI

Możliwości to zdolność osoby/ rodziny do wykorzystania uprawnień i zasobów.

Charakteryzując pracę socjalną jako zawód należy jeszcze zwrócić uwagę na cele, jakie stawiane są przed tego rodzaju działalnością profesjonalną.

Najważniejszym celem pracy socjalnej jest wspomaganie jednostek i rodzin w odzyskaniu lub utrzymaniu i wzmocnieniu pełnych możliwości życiowych.

Celem kolejnym, odnoszącym się do grup i społeczności jest ich uzdalnianie do samodzielnego rozwiązywania problemów, zaradzania im, a także pomoc w organizowaniu działań na rzecz rozwoju społeczności.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Dla zrealizowania wymienionych wyżej celów pracownicy socjalni podejmować muszą szereg zadań, które przedstawić można w sposób następujący:

- a) analizowanie i ocenianie zjawisk, wymagających świadczenia pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do uzyskania tych świadczeń,
- b) udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w rozwiązywaniu problemów,
- c) prowadzenie poradnictwa dla osób, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- d) wspieranie i ułatwianie uzyskania pomocy ze strony powołanych do tego instytucji,
- e) pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych na rzecz zaspokajania potrzeb,
- f) inicjowanie nowych form udzielania pomocy i powstawania nowych instytucji, mogących tę pomoc udzielać,

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

- g) aktywne współuczestnictwo w inspirowaniu, opracowywaniu, wdrażaniu i rozwijaniu programów i działań, ukierunkowanych na podniesienie jakości życia,
- h) ujawnianie, analizowanie i interpretowanie potrzeb i problemów społecznych celem podjęcia działań, na rzecz ich rozwiązywania,
- i) podejmowanie współpracy z innymi profesjonalistami i instytucjami, zajmującymi się działaniami w sferze socjalnej,
- j) uczestnictwo w permanentnym doskonaleniu i doształcaniu zawodowym,
- k) inicjowanie i uczestnictwo w programach badawczych z dziedziny problemów społecznych.

Ustawa o pomocy społecznej Dz. U 2021 r. poz. 2268, 2270, z 2022 r. poz. 1, 66

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Świadczenie pracy socjalnej w orzecznictwie i komentarzach

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Mazowsze.
serce Polski

Art. 45. [Praca socjalna] – ustawa o pomocy społecznej

1. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest:

- 1) z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;
- 2) ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

2. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny.

3. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia.

4. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

Sierpowska I., Pomoc społeczna – komentarz, Warszawa 2020

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Praca socjalna może być samodzielnym świadczeniem, jak również wsparciem towarzyszącym innym formom pomocy. Może być wykonywana w ramach zarówno pomocy środowiskowej, jak i instytucjonalnej. Praca socjalna jest podstawą realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia i integracji uchodźców. Jest ona obligatoryjnym zadaniem własnym gminy. *Ustawa o pomocy społecznej w słowniczku pojęć definiuje ją jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom lub rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie przez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.*

Sierpowska I., Pomoc społeczna – komentarz, Warszawa 2020

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Komentowany artykuł nie powiela powyższej definicji, ale raczej zwraca uwagę na wybrane jej aspekty, eksponując znaczenie pracy socjalnej w działaniach na rzecz poprawy osób i rodzin w środowisku społecznym oraz rozwijania i wzmacniania ich aktywności i samodzielności życiowej.

Ustawodawca nie dookreśla zakresu czynności składających się na pracę socjalną, podkreśla natomiast jej celowy, intencjonalny i zawodowy charakter.

Ustawa wymaga by praca socjalna była realizowana z poszanowaniem godności i prawa do samostanowienia beneficjentów oraz by wykorzystywała właściwe metody i techniki.

Sierpowska I., Pomoc społeczna – komentarz, Warszawa 2020

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Do tych ostatnich zalicza się psychoterapię, poradnictwo, mediację i inne metody oparte na kontaktach interpersonalnych między pracownikami socjalnymi a osobami wspomaganymi. Ponadto wyróżnia się metodę indywidualnych przypadków, grupową i środowiskową.

W wielu systemach prawnych przywiązuje się dużą wagę do jej profesjonalizmu i ciągłej adaptacji do wymagań współczesnego społeczeństwa.

Trzeba zaznaczyć, że praca socjalna może być również prowadzona ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności. Ta cecha bardzo dobrze wpisuje się we właściwości działalności społeczno–organizatorskie.

Sierpowska I., Pomoc społeczna – komentarz, Warszawa 2020

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Nie zmienia to faktu, że praca socjalna może przyjmować również postać władczą, wymagać współpracy ze strony świadczeniobiorcy, wymuszać na nim określone zachowania pod rygorem pozbawienia prawa do tego świadczenia lub innych świadczeń z pomocy społecznej.

Na profesjonalizm pracy socjalnej zwraca się uwagę w regulacjach poświęconych statusowi pracownika socjalnego. Praca socjalna jest bowiem podstawowym zadaniem osób wykonujących ten zawód art. 119 ust. 1 pkt 1 u.p.s.

Ukończenie studiów na kierunku lub specjalności „praca socjalna” jest jednym z warunków wykonywania zawodu pracownika socjalnego.

Sierpowska I., Pomoc społeczna – komentarz, Warszawa 2020

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Praca socjalna jest jedną z tych form pomocy, których przyznanie nie zależy od spełnienia kryterium dochodowego. **Świadczenie pracy socjalnej nie wymaga wydania decyzji administracyjnej** *art.106. ust. 2. Udzielenie świadczeń w postaci interwencji kryzysowej, pracy socjalnej, poradnictwa, uczestnictwa w zajęciach klubu samopomocy, klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, schronienia w formie ogrzewalni i noclegowni, sprawienia pogrzebu, a także przyznanie biletu kredytowanego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej.*

Sierpowska I., Pomoc społeczna – komentarz, Warszawa 2020

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Nie oznacza to że organ nie może orzec o przyznaniu tego świadczenia w drodze aktu administracyjnego. Forma przyznania świadczenia pozostawiona jest uznaniu administracyjnemu. Praca socjalna może być zatem wykonywana:

- w oparciu o kontrakt socjalny,
- w oparciu o projekt socjalny,
- na podstawie decyzji administracyjnej,
- jako działalność faktyczna administracji nie znajdująca konkretyzacji w żadnej z wyżej wymienionych form.

• *Sierpowska I., Pomoc społeczna – komentarz, Warszawa 2020*

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Zauważyć jednak należy, że w wypadku odmowy przyznania lub ograniczenia wysokości lub rozmiaru świadczenia, należy uwzględnić sytuację osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o świadczenie lub korzystającej ze świadczeń. Oznacza to, że nawet w przypadku ewidentnego braku współdziałania beneficjenta z pracownikiem socjalnym, skorzystanie z możliwości wstrzymania lub odmowy przyznania świadczenia nie zawsze jest możliwe, jeżeli spełnione są prawne przesłanki do przyznania pomocy. W okresie objętym kontrolą, z możliwości wstrzymania lub odmowy przyznania świadczenia skorzystano w dziewięciu z 35 jednostek.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Wyrok Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 09 grudnia 2013 r., III SA/Kr424/13

Odmowa zawarcia kontraktu socjalnego jako przejaw braku współdziałania wnioskodawcy z organem pomocy społecznej:

Działania podejmowane w ramach kontraktu socjalnego nie są postępowaniem administracyjnym, a zatem art. 97 k.p.a. nie ma zastosowania.

Zdaniem Sądu, wyprowadzenie negatywnej przesłanki dla przyznania świadczenia z ustawy o pomocy społecznej, jaką jest odmowa zawarcia kontraktu socjalnego możliwe jest tylko w sytuacji jeżeli taki projekt kontraktu socjalnego zostanie sporządzony przez pracownika socjalnego w ramach postępowania o przyznanie świadczenia, według wzoru ustalonego w rozporządzeniu. Nie jest wystarczającym ani przywołanie przez organ negatywnego stanowiska w tej kwestii przez osobę ubiegającą się o świadczenie ani też przesyłanie niewypełnionego druku kontraktu".

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

- Nawet, gdy brak współdziałania jest ewidentny, to za przyznaniem pomocy społecznej mogą przemawiać jej cele.
- Brak możliwości przyznania pomocy musi być wykazany, nie może być to gołosłowny argument, mający uzasadniać niechęć udzielenia pomocy z uwagi na trudności występujące w relacjach z osobą jej potrzebującą.
- Obowiązek współdziałania musi być interpretowany z uwzględnieniem zasad i celów pomocy społecznej, z dostosowaniem do konkretnej sytuacji i osoby.
- Z drugiej strony egzekwowanie od świadczeniobiorcy obowiązku współdziałania jest niezwykle ważne, w przeciwnym bowiem wypadku pomoc ograniczać się będzie do prostego rozdawnictwa świadczeń i braku eliminacji źródeł problemów społecznych.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Wskazany w art. 11 ust. 2 u.p.s. brak współdziałania osoby może prowadzić do wydania decyzji o odmowie przyznania świadczenia, uchylecia decyzji o przyznaniu świadczenia lub wstrzymania świadczeń pieniężnych. Jest to więc tylko możliwość wydania takiego rozstrzygnięcia, co powinno być rozpatrywane indywidualnie w każdym przypadku. Ocenę istnienia lub nieistnienia przesłanek przyznania świadczenia należy oprzeć na podstawie materiału dowodowego, jaki w sprawie zebrano i jaki można było zebrać (**wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 28 czerwca 2011 r., sygn. III SA/Kr 965/10, LEX nr 994671**).

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 kwietnia 2017 r. I OSK 3304/15 Tryb odmowy świadczeń z pomocy społecznej - dotyczy konieczności wyjaśnienia przyczyn z powodu, których nie doszło do zawarcia kontraktu socjalnego.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 września 2019 r. I OSK 1164/19 - dotyczy: cechy ubiegającego się o świadczenie z pomocy społecznej, które nie mogą być uznane za brak współdziałania. Dostosowanie kontraktu socjalnego do wieku i stanu świadomości ubiegającego się o świadczenie z pomocy społecznej.

Za brak współdziałania nie może być uznana nieumiejętność osoby korzystającej z pomocy społecznej; nieudolność, nieporadność czy ograniczona zdolność percepcji świadczeniobiorcy.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Podstawowe funkcje dokumentowania pracy socjalnej

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Wspieranie procesu pracy socjalnej:	Dokumentowanie:
<ul style="list-style-type: none">- badanie sytuacji,- badanie sposobu funkcjonowania osoby lub rodziny,- wspieranie procesu badania relacji.	<ul style="list-style-type: none">- pozyskiwanych informacji,- zrealizowanych działań.

Pracownik socjalny prowadzi dokumentację świadczonej usługi. Dokumentowane są zarówno rezultaty poszczególnych etapów, np. opracowanie oceny sytuacji/funkcjonowania osoby lub rodziny, jak również działania podejmowane w ramach całego procesu pracy socjalnej oraz ich rezultaty oraz informacje pozyskiwane na temat osoby lub rodziny.

W przypadku działań, w większości sytuacji, dokumentowane są one po ich zrealizowaniu. Dokumentowanie działań jest niezbędnym warunkiem profesjonalnego działania. Zakres i waga spraw podejmowanych w pracy socjalnej wymagają utrwalenia nie tylko w pamięci osób biorących udział w danym działaniu.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Dokumentowanie działań pozwala na odtworzenie rodzaju i czasu podejmowanych działań, niezbędne m.in. dla:

- 1) skutecznego i adekwatnego prowadzenia i organizowania pracy socjalnej przez pracownika socjalnego, szczególnie w przypadku procesów długoterminowych;
- 2) możliwości łatwiejszego kontynuowania procesu pracy socjalnej, w sytuacji konieczności podjęcia działań przez innego pracownika;
- 3) weryfikacji sposobu prowadzenia pracy socjalnej przez przełożonego pracownika socjalnego, w celu poprawy jej jakości, w tym skuteczności.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

serce Polski

Przy prowadzeniu dokumentacji również ma zastosowanie zasada podmiotowości. Osoba lub rodzina powinna być poinformowana o możliwości zapoznania się z dokumentacją prowadzoną w zakresie podjętych przez pracownika działań. Jest to szczególnie ważne w przypadku działań, które nie były realizowane w jej obecności.

Standardy pracy socjalnej. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne, Kadela K., Kowalczyk J.. Warszawa 2013

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

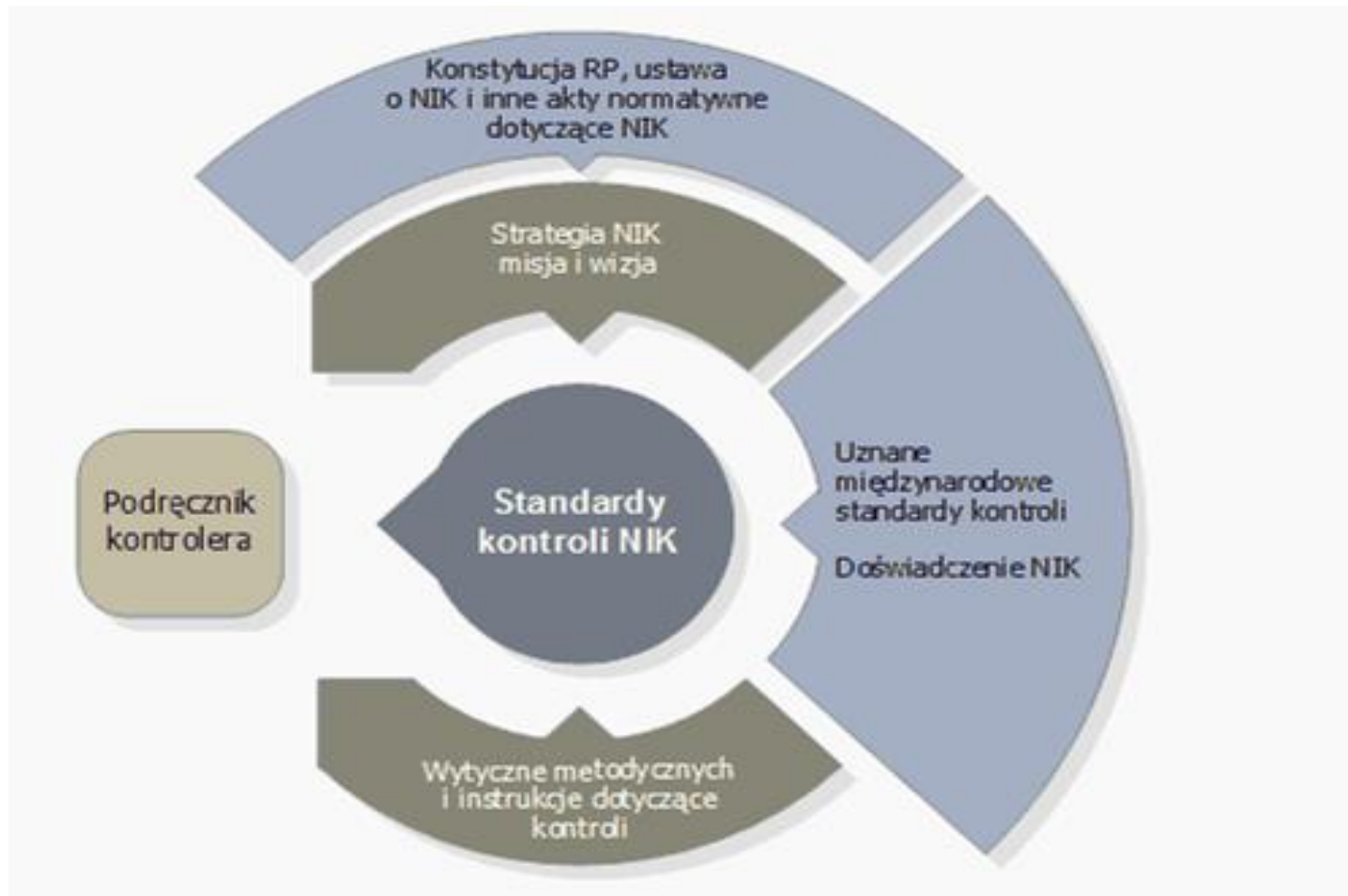

Organy nadzoru o dokumentowaniu pracy socjalnej

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli kontrakt socjalny jest przydatnym instrumentem w pracy socjalnej, a jego znaczenie wzrasta w warunkach aktywnej polityki społecznej.

Aby narzędzie to mogło faktycznie wspierać aktywizację życiową beneficjentów pomocy społecznej, konieczne jest jednak zwiększenie jego skuteczności w doprowadzaniu do ich usamodzielnienia się, tj. uniezależnienia od systemów pomocy społecznej oraz systemów wsparcia dla osób bezrobotnych. Skuteczność tę NIK oceniła negatywnie. Była ona niska od początku wejścia w życie tej instytucji, a w ostatnich latach obniżyła się jeszcze bardziej.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Synteza ustaleń kontroli

1. Skuteczność kontraktu socjalnego, jako narzędzia aktywizującego osobę zagrożoną wykluczeniem społecznym, od początku wejścia w życie tej instytucji była niska, a w ostatnich latach obniżyła się jeszcze bardziej.
2. uregulowania prawne w niewystarczającym stopniu wspierają skuteczną realizację kontraktów. Problemy w tym zakresie dotyczą przede wszystkim możliwości dyscyplinowania beneficjentów kontraktów przez wstrzymanie lub odmowę przyznania świadczenia. Odmowa zawarcia kontraktu lub niedotrzymanie jego postanowień mogą stanowić podstawę do odmowy przyznania świadczenia, uchylecia decyzji o jego przyznaniu lub wstrzymania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Zauważyć jednak należy, że w wypadku odmowy przyznania lub ograniczenia wysokości lub rozmiaru świadczenia, należy uwzględnić sytuację osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o świadczenie lub korzystającej ze świadczeń. Oznacza to, że nawet w przypadku ewidentnego braku współdziałania beneficjenta z pracownikiem socjalnym, skorzystanie z możliwości wstrzymania lub odmowy przyznania świadczenia nie zawsze jest możliwe, jeżeli spełnione są prawne przesłanki do przyznania pomocy. W okresie objętym kontrolą, z możliwości wstrzymania lub odmowy przyznania świadczenia skorzystano w dziewięciu z 35 jednostek.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

serce Polski

3. Nieprawidłowości w realizacji kontraktów stwierdzono w 14 z 35 skontrolowanych jednostek. Najbardziej istotne dotyczyły: zaniechania przeprowadzenia wymaganego wywiadu środowiskowego (przed zawarciem kontraktu) 14 lub nieprawidłowego zakwalifikowania osób objętych pomocą społeczną do zawarcia kontraktu (stwierdzono je w sześciu jednostkach). W 10 jednostkach ujawniono nieprawidłowe sporządzenie kontraktu: nieokreślenie lub niewłaściwe określenie celów oraz działań lub ich oczekiwanych efektów. W wypadku 16 jednostek stwierdzono, że w podejmowaniu decyzji o organizowaniu (w ramach kontraktów) kursów zawodowych nie były uwzględniane potrzeby lokalnego rynku pracy, czego skutkiem było prowadzenie szkoleń w zawodach nadwyżkowych. Przyczyną tych nieprawidłowości był nieprawidłowo sprawowany nadzór nad wykonywaniem zadań przez pracowników socjalnych oraz ich niewystarczające przygotowanie do korzystania w pracy z narzędzia, jakim są kontrakty socjalne.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Mazowsze.
serce Polski

4. Z uwagi na sytuację życiową osób korzystających z kontraktów oraz kompleksowy charakter realizowanych działań, stosowanie tego instrumentu wymaga od pracowników socjalnych szczególnego zaangażowania. Do ich zadań w tym zakresie należy rekrutacja, przeprowadzenie i rozliczenie kontraktu, niezależnie od innych wykonywanych przez nich obowiązków, niepowiązanych bezpośrednio z pracą socjalną.

Zdaniem NIK, wskaźnik ustawy nie do końca przystaje do rzeczywistych potrzeb w zakresie pracy socjalnej, ponieważ obciążenie pracownika socjalnego i tak zależy głównie od liczby osób korzystających z pomocy społecznej na danym terenie. Wykorzystanie kontraktów w pracy socjalnej utrudniają również nieodpowiednie warunki lokalowe w ośrodkach pomocy społecznej.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

5. NIK zwraca uwagę, że szczegółowe wytyczne metodyczne dotyczące realizacji kontraktów socjalnych obowiązywały wyłącznie dla kontraktów finansowanych ze środków europejskich, tj. dla około połowy ogólnej liczby kontraktów w jednostkach objętych kontrolą. Zauważyć ponadto należy, że dla tej grupy kontraktów, poza bezpośrednimi działaniami aktywizującymi, zadbano o dodatkowe ułatwienia dla beneficjentów, jak np. zapewnienie opieki nad dziećmi, sfinansowanie kosztów dojazdu na zajęcia lub zapewnienie wyżywienia.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

serce Polski

6. Niewystarczające dla skutecznej realizacji kontraktów okazały się rozwiązania w zakresie współpracy między ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi urzędami pracy. W większości przypadków ograniczały się one do wymiany danych o beneficjentach, dotyczących np. Ich aktualnego statusu, jak zgłoszenie do zawarcia kontraktu przez OPS lub wyrejestrowanie przez PUP z ewidencji osób bezrobotnych. Stwierdzono, że tylko niewielka część osób, które zakończyły realizację kontraktów, została objęta przez powiatowy urząd pracy działaniami aktywizującymi.

7. Większość skontrolowanych ośrodków pomocy społecznej nie śledziła dalszych losów beneficjentów po zakończeniu realizacji kontraktów. Zdaniem NIK, niepodjęcie działań w zakresie monitorowania postępów w usamodzielnianiu się absolwentów kontraktów, uniemożliwia identyfikację problemów związanych z realizacją kontraktów oraz przeprowadzanie analiz ich skuteczności.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

8. Zdaniem NIK, są to działania niewystarczające, ponieważ dla skutecznego zaktywizowania bezrobotnego korzystającego z pomocy społecznej, niezbędne jest aktywne współdziałanie obu wskazanych organów na rzecz wspierania procesu wychodzenia z trudnej sytuacji życiowej, dzięki właściwemu zastosowaniu dostępnych instrumentów rynku pracy, jak staże, czy kształcenie zawodowe, zarówno w trakcie, jak i po zakończeniu realizacji kontraktu.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Mazowsze.
serce Polski

Zauważyć jednak należy, że w wypadku odmowy przyznania lub ograniczenia wysokości lub rozmiaru świadczenia, należy uwzględnić sytuację osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o świadczenie lub korzystającej ze świadczeń. Oznacza to, że nawet w przypadku ewidentnego braku współdziałania beneficjenta z pracownikiem socjalnym, skorzystanie z możliwości wstrzymania lub odmowy przyznania świadczenia nie zawsze jest możliwe, jeżeli spełnione są prawne przesłanki do przyznania pomocy. W okresie objętym kontrolą, z możliwości wstrzymania lub odmowy przyznania świadczenia skorzystano w dziewięciu z 35 jednostek.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

W ocenie NIK dla pełnej oceny skuteczności stosowania tej formy pracy socjalnej konieczne jest monitorowanie przez ośrodek pomocy społecznej losów beneficjenta po zakończeniu realizacji kontraktu. Wprawdzie w obowiązującym stanie prawnym obowiązek taki nie został wprost zdefiniowany, ale, zdaniem NIK, wymóg monitorowania jest logiczną konsekwencją potrzeby dokonywania oceny postępu działań zmierzających do życiowego usamodzielniania się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, wynikającej z ustawy o pomocy społecznej.

Brak skutecznego monitorowania stopnia usamodzielnienia osób korzystających z tego instrumentu nie pozwala na doskonalenie sposobu jego wykorzystania w pracy socjalnej ośrodków pomocy społecznej, a tym samym na zwiększanie skuteczności jego oddziaływania.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Ustawowe narzędzia służące dokumentowaniu pracy socjalnej

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Mazowsze.
serce Polski

NAJBARDZIEJ PRACOCHŁONNE SĄ DUŻE JEDYNKI

Rodzinny wywiad środowiskowy to podstawowe narzędzie pracy socjalnej. Więcej informacji o wywiadzie znajdziecie w art. 107 ustawy o pomocy społecznej. !!!

Art. 107. [Rodzinny wywiad środowiskowy]

1. Rodzinny wywiad środowiskowy przeprowadza się u osób i rodzin korzystających lub ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej oraz u osób, o których mowa w art. 103.

3. Rodzinny wywiad środowiskowy przeprowadza pracownik socjalny, również na potrzeby jednostki organizacyjnej pomocy społecznej z terenu innej gminy, po okazaniu legitymacji pracownika socjalnego.

3a. Przy przeprowadzaniu rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz świadczeniu pracy socjalnej w środowisku może uczestniczyć drugi pracownik socjalny. Rodzinny wywiad środowiskowy oraz świadczenie pracy socjalnej w środowisku może się odbywać w asyście funkcjonariusza Policji.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Obecnie wykorzystywane narzędzia do pracy socjalnej to:

- Rodzinny wywiad środowiskowy, którego wzór został określony Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. 2021.893) – szczególnie część I i IV;
- Kontrakt socjalny, określony Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz.U. 2010.218.1439).

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Art. 108. [Kontrakt socjalny]

1. W celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - w centrum usług społecznych, lub w powiatowym centrum pomocy rodzinie może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

1a. Kontrakt socjalny z osobą bezdomną zawiera pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce pobytu osoby ubiegającej się o świadczenie, który odpowiada za realizację oraz ocenę realizacji działań zawartych w kontrakcie. W takim przypadku treść kontraktu socjalnego przed jego zawarciem uzgadnia się z pracownikiem socjalnym ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na ostatnie miejsce zameldowania tej osoby na pobyt stały.

2. W przypadku osób bezrobotnych podpisanie kontraktu socjalnego, w ramach którego są realizowane działania na rzecz wzmocnienia aktywności osoby bezrobotnej, może być dokonywane na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy na zasadach określonych w art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Kontrakt socjalny - zindywidualizowana umowa wsparcia zawarta przez pracownika socjalnego z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny oraz w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (art. 6 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej).

Kontrakt socjalny typ A - kontrakt zawarty w celu rozwiązania trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Kontrakt socjalny typ B - kontrakt zawarty w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej osoby lub zawarty w celu przeciwdziałania jej wykluczeniu społecznemu, zawierany z osobą znajdującą się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (tj. bezrobotni do 25 roku życia):

- bezrobotni długotrwale albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego albo kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, bezrobotni powyżej 50 roku życia,
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
- bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
- bezrobotni niepełnosprawni – art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Kontrakt socjalny jest więc jednym z instrumentów pracy socjalnej.

- wskazuje osobie lub rodzinie kierunki działań umożliwiających wyjście z trudnej sytuacji,
- mobilizuje do własnej aktywności, wzmacnia wiarę we własne siły,
- zapewnia możliwość korzystania z potrzebnego doradztwa lub szkoleń oraz pomocy finansowej, jak również określa sposób wsparcia działań beneficjenta przez pracownika socjalnego.
- W swojej formie kontrakt jest sprecyzowanym zapisem zobowiązań dwóch stron, (pracownika socjalnego, reprezentującego daną instytucję, i klienta pomocy społecznej). Powinien uwzględniać indywidualne potrzeby i predyspozycje klienta.

*Najwyższa Izba Kontroli delegatura w Kielcach 2013. kontrolowany MOPS w Radomiu; Najwyższa Izba Kontroli
Realizacja kontraktów socjalnych przez miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej 2013*

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Jak działa kontrakt socjalny

Jednym z narzędzi, które mają mobilizować osoby korzystające z pomocy społecznej do wychodzenia z biedy, jest możliwość podpisania kontraktu socjalnego

Warunki kontraktu

- stronami umowy są pracownik socjalny i osoba lub rodzina zobowiązująca się do podjęcia działań, które uniezależnią ją od pomocy społecznej
- kontrakt zawierany jest najczęściej na okres od 3 miesięcy do roku, jego wzór określa rozporządzenie
- pracownik socjalny ma za zadanie sprawdzać, czy osoba (lub rodzina) wywiązuje się z zapisów umieszczonych w kontrakcie
- odmowa zawarcia kontraktu, nieprzestrzeganie jego zasad mogą być podstawą do nieudzielenia, uchylenia lub wstrzymania przyznanej pomocy

3,73 mln

osób korzystało w 2009 roku ze świadczeń z pomocy społecznej

71,8 tys.

kontraktów zawarli w ubiegłym roku pracownicy socjalni z osobami lub rodzinami pobierającymi zasiłki

Rys. MC

Fakultatywne narzędzia służące prowadzeniu i dokumentowaniu pracy socjalnej wzory wybranych narzędzi

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Do narzędzi pracy socjalnej, które zostały opracowane przez Zespół ds. narzędzi pracy socjalnej, można zastosować dwa podziały – na narzędzia obligatoryjne i fakultatywne oraz ogólne i specjalistyczne.

Obligatoryjne i fakultatywne:

Obligatoryjność oznacza, że ich zastosowanie jest obowiązkowe w przypadku pracy z klientem/rodziną zgodnej z etapami metodycznego postępowania pracownika socjalnego.

Fakultatywność oznacza, że zastosowanie narzędzia występuje na skutek potrzeby pogłębienia wiedzy o sytuacji związanej z problemem klienta. Jednak tu warto podkreślić, że wykorzystanie dodatkowych narzędzi zwiększa szansę na kompleksową i adekwatną diagnozę, co warunkuje skuteczność i efektywność pracy socjalnej.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Ogólne i specjalistyczne:

Ogólność oznacza, że wskazane w tej kategorii narzędzia są wspólne dla wszystkich klientów niezależnie od kategorii i/lub rozpoznanych trudności/problemów.

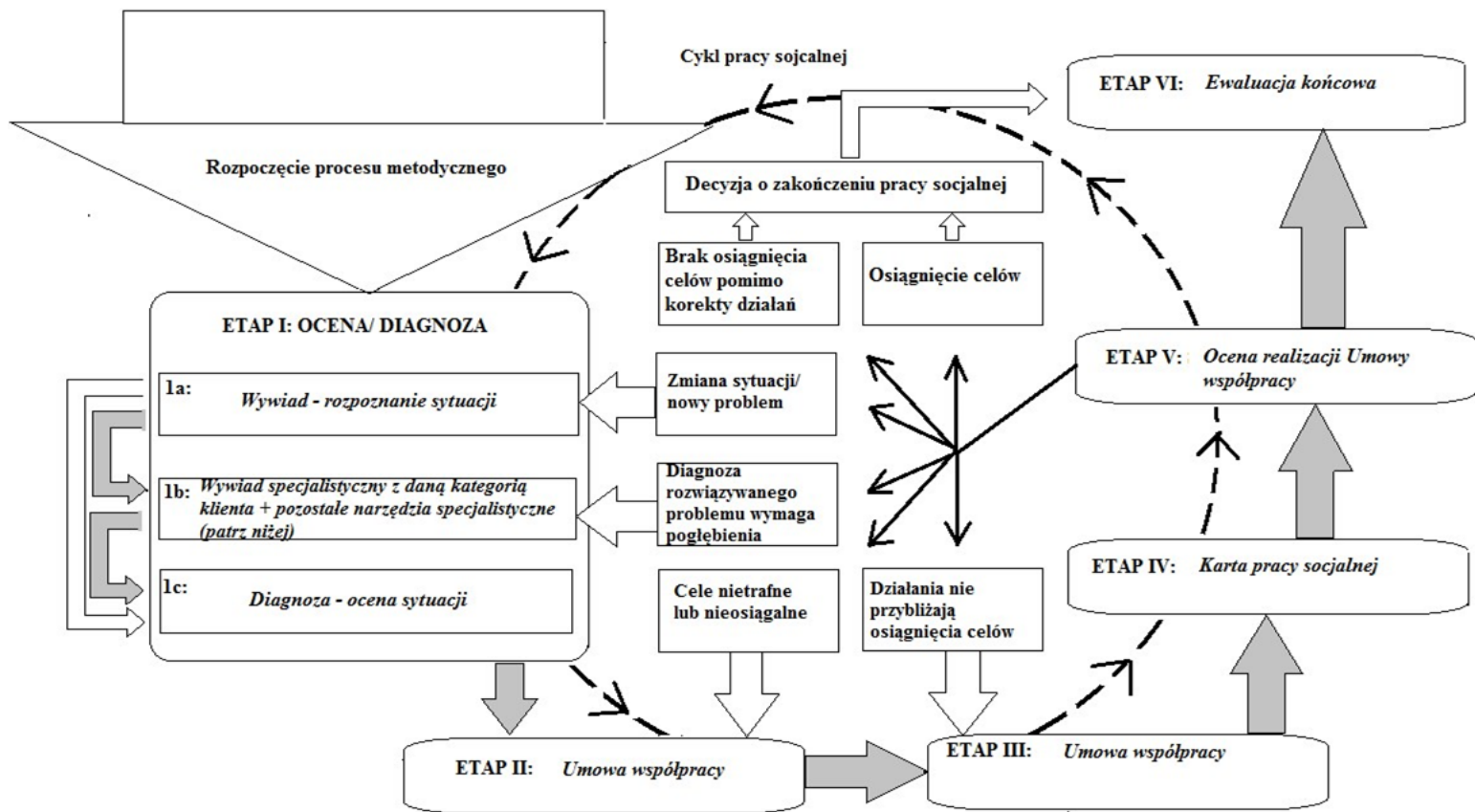
Specjalistyczność oznacza przyporządkowanie poszczególnych narzędzi do konkretnych kategorii klientów i/lub rozpoznanych trudności/problemów.

Wśród zaproponowanych do pilotażowego wdrożenia narzędzi pracy socjalnej, znajduje się szereg narzędzi specjalistycznych do pogłębienia wiedzy o sytuacji klienta, które dostosowane są różnych kategorii klientów, w zależności od występujących problemów, które mogą być rozwiązane w ramach pracy socjalnej.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Zaproponowane do wdrożenia narzędzia pracy socjalnej można zakwalifikować do 3 grup narzędzi:

obligatoryjne ogólne:

- wywiad – rozpoznanie sytuacji,
- diagnoza – ocena sytuacji,
- umowa współpracy,
- karta pracy socjalnej,
- ocena realizacji umowy współpracy,
- ewaluacja końcowa.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Mazowsze.
serce Polski

obligatoryjne specjalistyczne:

- wywiad z osobą pozostającą bez pracy,
- wywiad z osobą niepełnosprawną, wywiad z rodziną osoby niepełnosprawnej,
- wywiad z osobą starszą,
- wywiad z rodziną z dziećmi,
- wywiad z osobą/rodziną dotkniętą przemocą w rodzinie,
- wywiad ze sprawcą przemocy w rodzinie,
- wywiad z osobą długotrwale chorą,
- wywiad z osobą uzależnioną od alkoholu,
- wywiad z osobą współuzależnioną.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

fakultatywne specjalistyczne:

- arkusz Moje zasoby i możliwości,
- ankieta aktywności na rynku pracy,
- ankieta umiejętności poszukiwania pracy,
- analiza gospodarowania czasem przez osobę pozostającą bez pracy,
- ankieta umiejętności społecznych,
- arkusz obserwacji kondycji psychofizycznej osoby starszej,
- genogram rodziny.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Mazowsze.
serce Polski

- ekogram rodziny,
- ankieta umiejętności wychowawczych,
- arkusz obserwacji dziecka małego (od 0 do 3 roku życia),
- analiza czynników ryzyka wystąpienia przemocy w rodzinie wobec dziecka,
- arkusz diagnostyczny przemocy w rodzinie wobec dzieci,
- arkusz oceny zagrożenia rozwoju dziecka.

Dokumentacja pracy socjalnej ze względu na rodzaj stwierdzonych trudności i rodzaj usługi

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Osoby pozostające bez pracy:

- wywiad – rozpoznanie sytuacji,
- diagnoza – ocena sytuacji,
- wywiad z osobą pozostającą bez pracy,
- arkusz Moje zasoby i możliwości,
- ankieta aktywności na rynku pracy,
- analiza gospodarowania czasem przez osoby pozostające bez pracy,
- ankieta umiejętności poszukiwania pracy,
- ankieta umiejętności społecznych.

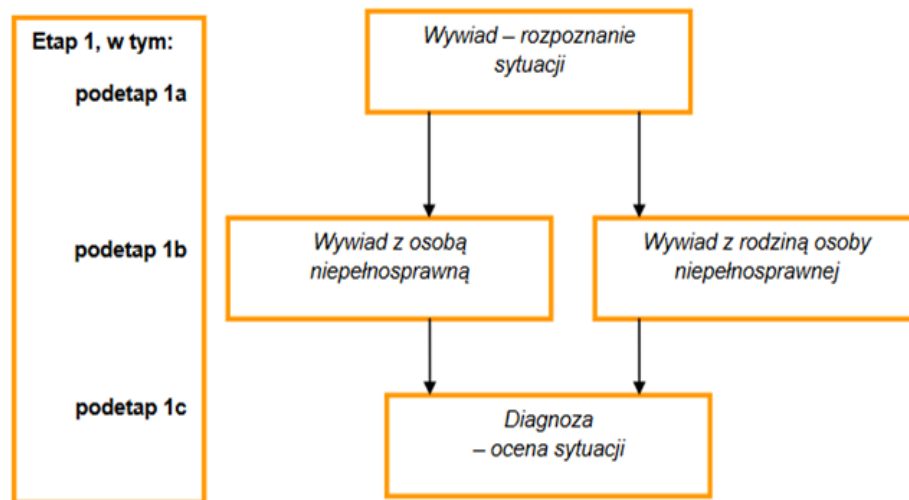
MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny, z uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi:

- umowa współpracy,
- karta pracy socjalnej,
- ocena realizacji umowy współpra
- ewaluacja końcowa,
- wywiad z osobą niepełnosprawną
- wywiad z rodziną osoby niepełnosprawnej.

2. Osoby niepełnosprawne i ich rodziny, z uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi

Osoby starsze:

- wywiad z osobą starszą,
- arkusz obserwacji psychofizycznej osoby.

Rodziny z dziećmi:

- wywiad z rodziną z dziećmi,
- ocena zagrożenia rozwoju dziecka,
- genogram rodziny,
- ekogram rodziny,
- ankieta umiejętności wychowawczych.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Rodziny doświadczające przemocy w rodzinie:

- wywiad z osobą/rodziną dotkniętą przemocą – część I i II,
- wywiad ze sprawcą przemocy w rodzinie,
- arkusz obserwacji dziecka małego,
- analiza czynników ryzyka wystąpienia przemocyw rodzinie wobec dziecka,
- arkusz diagnostyczny przemocy w rodzinie wobec dzieci.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Inne kategorie:

- wywiad z osobą długotrwale chora,
- wywiad z osobą uzależnioną,
- wywiad z osobą współuzależnioną.

Standardy pracy socjalnej. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne, Kadela K., Kowalczyk J.. Warszawa 2013

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

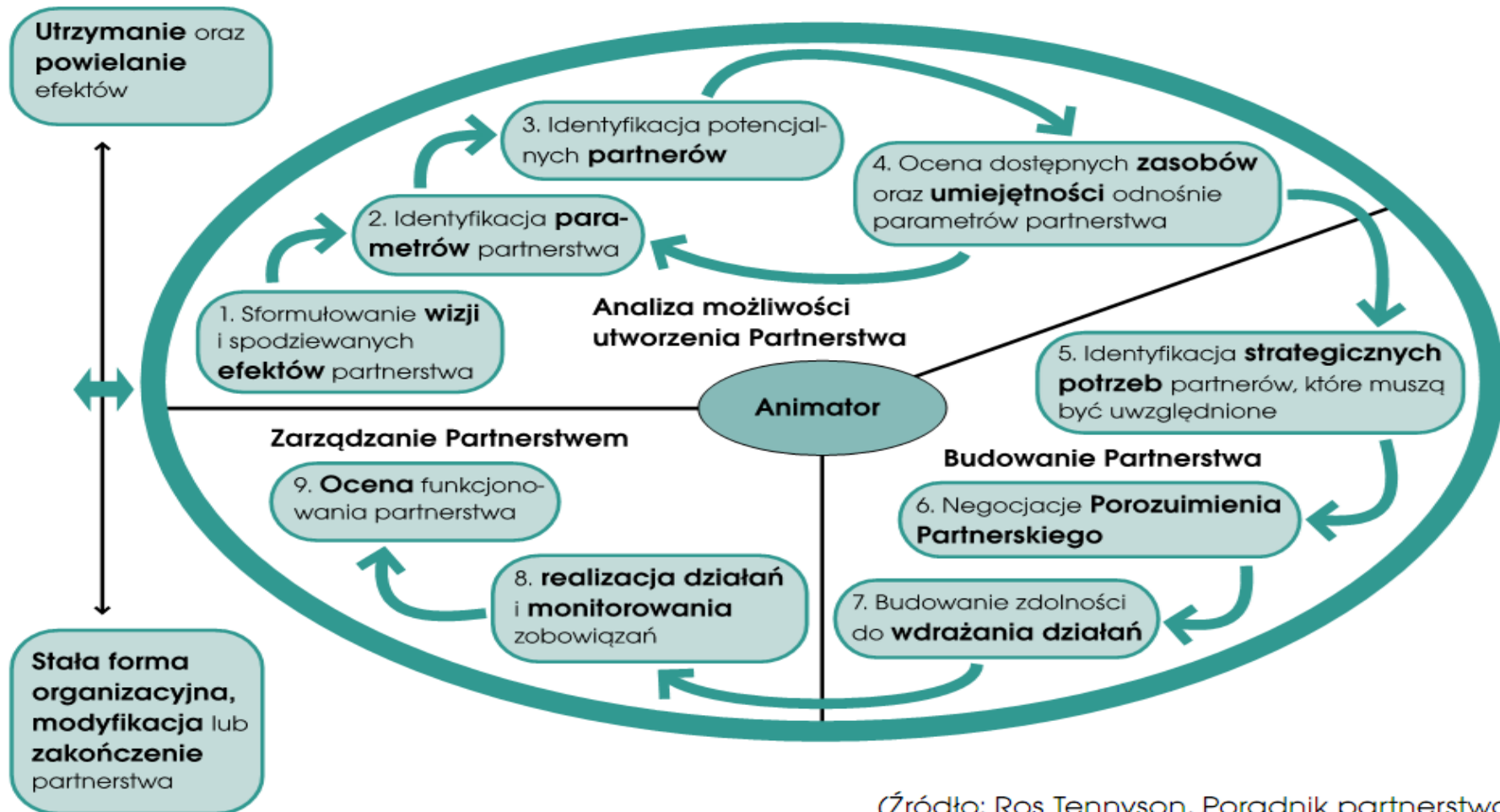

Dokumentacja pracy socjalnej ze względu na rozwiązania organizacyjne i strukturalne

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Organizowanie społeczności lokalnej jako przedsięwzięcie (usługa społeczna) realizowane w zakresie systemu pomocy społecznej (zaznaczając, że programy OSL można realizować także poza pomocą społeczną) wiąże się z prowadzeniem dwóch rodzajów działań:

1. odnoszących się do całych społeczności, które ze względu na usytuowanie, skalę problemów społecznych czy poziom niezaspokojonych potrzeb członków (mieszkańców) można określić jako społeczności marginalizowane,
2. adresowanych do konkretnych zbiorowości (społeczności) wyróżnionych przez ustawodawcę jako potencjalni adresaci – ze względu na obiektywne ograniczenia i dysfunkcje – wsparcia socjalnego organizowanego przez służby społeczne.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

PRACOWNIK SOCJALNY ANIMATOR ŻYCIA SPOŁECZNEGO

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Działania odnoszące się do całej społeczności terytorialnej to całe spektrum inicjatyw, począwszy od tworzenia sieci współpracy aż do zajmowania się niezaspokojonymi potrzebami całej społeczności, na przykład kwestia braku bezpieczeństwa czy estetyki otoczenia przestrzennego, wandalizm, braki w lokalnej infrastrukturze. Działania te dotyczą:

- spraw istotnych, w mniejszym lub większym stopniu, dla wszystkich mieszkańców i obejmują ich wszystkich, chociaż bezpośrednio tego typu aktywności prowadzone są na dwóch poziomach.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Są to odpowiednio:

- działania wobec społeczności lokalnych zagrożonych wykluczeniem społecznym (marginalizowanych), do których można zaliczyć na przykład społeczności blokowisk czy społeczności z terenów przemysłowych,
- działania wobec społeczności problemowych (miejsc problemowych), gdzie występuje kumulacja wielu problemów, a w konsekwencji można mówić już nie o zachodzącej marginalizacji czy zagrożeniu wykluczeniem, ale o faktycznym wykluczeniu społecznym mieszkańców; przykładem mogą być mieszkańcy bloków socjalnych, społeczności z terenów popegeerowskich.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Mazowsze.
serce Polski

Działania odnoszące się do konkretnych społeczności (grup) kategorialnych, których adresatami są między innymi dzieci, młodzież, samotne matki, seniorzy, osoby niepełnosprawne ruchowo, osoby chorujące psychicznie, bezrobotni, uzależnieni od alkoholu lub narkotyków, osoby bezdomne, czyli podmioty uznawane za zagrożone wykluczeniem społecznym.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

 Mazowsze.
serce Polski

Organizowanie społeczności lokalnej: powstawanie usług przy wykorzystaniu zasobów lokalnych

Społeczności/grupy kategoriałne to pewne zbiorowości, które można określić jako:

- **kategorie statystyczne** – składają się na nie jednostki podobne do siebie pod jakimś względem i różniące się pod tym względem od innych (kobiety, renciści, bezrobotni),
- **kategorie społeczne** – zbiorowości, w których istnieją pewne subiektywne więzi, będące odzwierciedleniem jakichś warunków obiektywnych, w których dana zbiorowość żyje, lub jakichś cech obiektywnych jej członków.

Wspólność cech może wynikać z sytuacji zawodowej (pracujący, bezrobotni), wieku (młodzież, seniorzy) czy też stanu zdrowia (zdrowi, niepełnosprawni).

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Strategie, podejścia

- Skutecznym mechanizmem wprowadzania zmian w społecznościach lokalnych są różnorodne strategie mobilizacji, które koncentrują się wokół budowania „więzi między mieszkańcami, identyfikowania ważnych problemów w społeczności i mobilizowania wokół nich mieszkańców, a także tworzenia instytucjonalnego zaplecza do rozwiązywania ich”.
- Strategie konfliktowe są z reguły wyrazem protestu wobec polityki władz lokalnych, głównie planów przebudowy przestrzeni publicznej (na przykład budowy uciążliwych centrów handlowych) bądź niedorozwoju instytucji socjalnych podnoszących jakość życia.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Narzędzia główne

- **Praca ze społecznością terytorialną** - ukierunkowana na całą społeczność lokalną praca, której celem jest budowanie kompetencji do rozwiązywania lokalnych problemów oraz odbudowywanie i/lub wzmacnianie poziomu empowermentu.
- **Praca ze społecznością/grupą kategorialną** - wspieranie istniejących społeczności (grup) kategorialnych (młodzież, samotne matki, seniorzy, niepełnosprawni) i wzmacnianie podmiotowości, kompetencji (społecznych, zawodowych) poszczególnych grup, rzecznictwo ich interesów oraz integrowanie tych grup ze społecznością lokalną.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Mazowsze.
serce Polski

Narzędzia wspierające

- **Partnerstwo lokalne** - partnerstwo lokalne, stanowiące najwyższą formę współpracy, jest trójsektorowym porozumieniem instytucji publicznych, organizacji pozarządowych (różnych typów) i przedsiębiorstw, które są zainteresowane wspólnym działaniem na rzecz wszystkich użytkowników swojego terytorium. Partnerstwo z założenia ma długofalowy charakter i jest realizowane na rzecz zmiany społecznej, która ma zachodzić na danym terenie.
- **Grupy** - praca ze społecznościami lokalnymi, zarówno o charakterze terytorialnym, jak i kategoryalnym jest ściśle związana z pracą „z” grupami i „poprzez” grupy. W OSŁ niezbędne jest wspieranie istniejących grup, jak również inicjowanie nowych grup, zwłaszcza o charakterze samopomocowym i edukacyjnym.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Wolontariat - oznacza bezpłatne, dobrowolne, ochotnicze i świadome działanie, wykonywane okazjonalnie lub w sposób stały na rzecz innych, zwłaszcza słabszych i potrzebujących pomocy. W procesie OSŁ wolontariat może być wykorzystywany w dwojaki sposób: poprzez włączanie w proces zmian wolontariuszy działających na danym terenie lub w szerszym środowisku oraz poprzez prowadzenie edukacji środowiskowej promującej wolontariat.

• **Kampanie i wydarzenia społeczne** - kampanie informacyjne, edukacyjne i uwrażliwiające są jednym z elementów procesu rozwiązywania problemów społecznych. O skuteczności kampanii świadczy jej wpływ na zmianę postaw i przekonań, a w konsekwencji nawyków (utrwalonych wzorców zachowań) odbiorców. Elementami kampanii lub samodzielnym działaniem o podobnym edukacyjno-perswazyjnym charakterze są różne wydarzenia (na przykład festyny).

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Rzecznictwo i informacja obywatelska - rzecznictwo to działanie skierowane na wprowadzenie zmiany polityki, stanowiska, programu instytucji publicznej bezpośrednio lub pośrednio oddziałującej na daną społeczność. Podstawową potrzebą staje się tu sfera informacji obywatelskiej.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Etapy procesu OSL

1. Diagnoza środowiskowa.
2. Wybór podmiotu działania i rozpoznanie jego potrzeb oraz potencjału.
3. Poznawanie ludzi/instytucji/organizacji – pozyskiwanie sojuszników.
4. Tworzenie planu i struktury działania/zmiany.
5. Realizacja zaplanowanych działań.
6. Monitorowanie i ocena efektywności działania.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Dokumentacja:

- indywidualna karta uczestnika,
- karta grupy/społeczności,
- narzędzie pomocnicze do ewaluacji konkretnych działań/interwencji,
- narzędzie pomocnicze do ewaluacji osobistego rozwoju,
- narzędzie pomocnicze do ewaluacji wymiarów empowermentu, które należy wypełnić na wstępie, a następnie po analizie dowodów zmiany np. okresowo raz na kwartał lub po zakończeniu cyklu działań.

Model środowiskowej pracy socjalnej/organizowania społeczności lokalnej, praca zbiorowa, Warszawa 2009; Warunki organizacyjne prowadzenia profesjonalnej pracy socjalnej z uwzględnieniem struktury organizacyjnej ze szczególnym uwzględnieniem oddzielenia od pracy socjalnej czynności związanych z procedurą przyznawania świadczeń, praca zbiorowa, Warszawa 2011

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Mazowsze.
serce Polski

Dokumentacja pracy socjalnej jako część metodyki pracownika socjalnego

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Podstawową zasadą pracy socjalnej zgodną z etapami metodycznego postępowania, jest podmiotowość klienta. Pracownik socjalny inicjuje poszczególne etapy oraz moderuje je, ale należy pamiętać, że praca socjalna prowadzona jest na rzecz poprawy sytuacji klienta i to jego problemy mają być dzięki niej rozwiązane. W związku z tym, pracownik socjalny powinien dołożyć wszelkich starań do zapewnienia aktywnego udziału klienta w działaniach podejmowanych na każdym etapie metodycznego postępowania. Planowanie zmian, ich realizacja i ocena, nie mogą odbywać się bez udziału klienta i dlatego każdy krok musi być powiązany z jego osobistą gotowością do zrozumienia sytuacji, zmian oraz działania.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

I etap

- ocena/diagnoza,
- 1a. rozpoznanie sytuacji związanej z problemem osoby/rodziny,
- wywiad – rozpoznanie sytuacji,
- 1b. pogłębianie wiedzy o sytuacji związanej z problemem osoby/rodziny,
- Narzędzia specjalistyczne – wywiady specjalistyczne z różnymi kategoriami klientów oraz inne narzędzia specjalistyczne,
- 1c. opracowanie diagnozy,
- Diagnoza - ocena sytuacji.

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

II etap Wyznaczanie celów działania:

- umowa współpracy

III etap Opracowanie planu działania i budowanie indywidualnego pakietu usług

- umowa współpracy

IV etap Realizacja planu działania

- karta pracy socjalnej

V etap Systematyczna ewaluacja działań

- ocena realizacji umowy współpracy

VI etap Ewaluacja końcowa

- ewaluacja końcowa

Standardy pracy socjalnej. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne, Kadela K., Kowalczyk J.. Warszawa 2013; Narzędzia pracy socjalnej, praca zbiorowa, Warszawa 2013

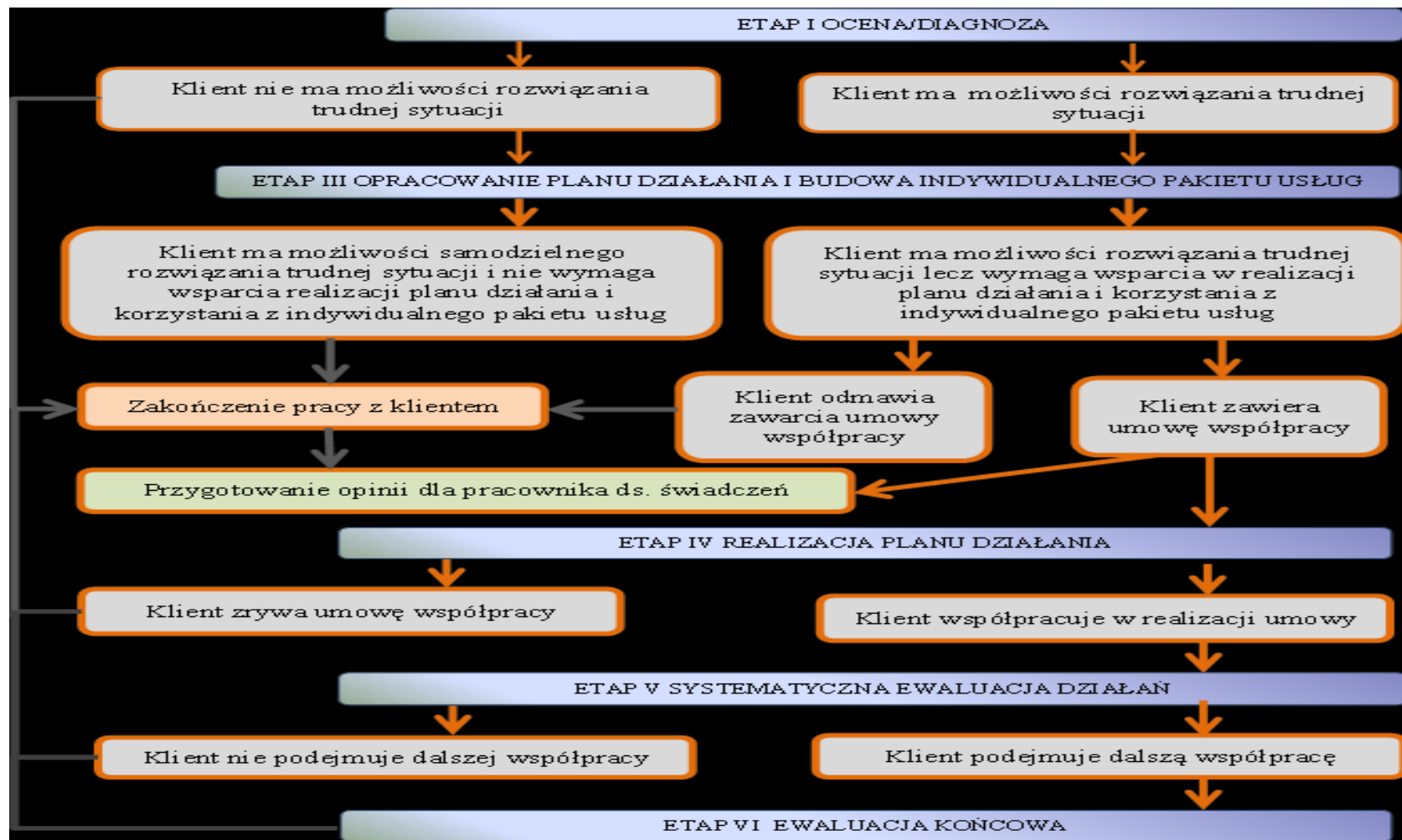

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

TABELA 1: ETAPY METODYCZNEGO POSTĘPOWANIA W PRACY SOCJALNEJ I NARZĘDZIA OGÓLNE PRACY SOCJALNEJ - ZESTAWIENIE

Etap metodycznego postępowania w pracy socjalnej	Nazwa etapu	Nazwa narzędzia <i>(nazwy narzędzi ogólnych zaznaczono kursywą)</i>	
I	Ocena/ diagnoza	1a. Rozpoznanie sytuacji związanej z problemem osoby/ rodziny	<i>Wywiad – rozpoznanie sytuacji</i>
		1b. Pogłębienie wiedzy o sytuacji związanej z problemem osoby/ rodziny	Narzędzia specjalistyczne - wywiady specjalistyczne z różnymi kategoriami klientów oraz inne narzędzia specjalistyczne (patrz rozdział 3)
		1c. Opracowanie diagnozy	<i>Diagnoza – ocena sytuacji</i>
II	Wyznaczenie celów działania ¹	<i>Umowa współpracy</i>	
III	Opracowanie planu działania i budowa indywidualnego pakietu	<i>Umowa współpracy</i>	

Dziękuję za uwagę

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

